

# ЗМІСТ

|                                                                            |     |
|----------------------------------------------------------------------------|-----|
| <b>ВСТУП</b> .....                                                         | 4   |
| <b>СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ<br/>ТА АДМІНІСТРУВАННЯ</b> ..... | 7   |
| <b>ПОКАЖЧИК</b> .....                                                      | 583 |

# ВСТУП

Сучасне стрімке поширення інформаційних, технологічних та інших процесів, не лише відкрили нові можливості, а й спричинили появу серйозних проблем – екологічних, соціально-економічних та гуманітарних. Ці та інші зміни в системі суспільних відносин стали актуальними викликами для публічного управління та адміністрування, пов'язаними з появою соціальних, економічних та екологічних суперечностей, накладанням та ускладненням міжнародних, національних і локальних проблем, змінами характеру відносин між владою та суспільством унаслідок розвитку інформаційних і цифрових технологій тощо. Нові реалії потребували реформування публічного управління та адміністрування для підвищення продуктивності діяльності органів публічної адміністрації: модернізації організаційних структур і процедур, запровадження ринкового стилю управління та адміністрування, децентралізації влади, демократизації управління, зміни процесного підходу на цільовий (результатний), максимального спрощення відносин між органами публічної влади та їх клієнтами, забезпечення належної якості надання публічних послуг та ін. Це ключові чинники, що вплинули на зміну моделей управління в публічному секторі в світі, а еволюція наукової думки привела до появи таких моделей врядування, як «публічне адміністрування», «публічне управління», «нове публічне управління», «належне врядування», «глобальне врядування», «упорядкування, врядування цифрової (інформаційної) ери та ін. На сьогодні державотворення України вимагає консолідованих науково практичних підходів, формування

зрозумілого дискурсу публічного управління, який ґрунтується на сучасній термінології. Тому дослідження сучасного термінологічного забезпечення публічного управління все більше привертає увагу вітчизняних науковців.

Специфіка ж вітчизняної науки публічного управління та адміністрування, що перебуває на стадії становлення, та ситуація розриву національної адміністративної традиції не тільки результують у далеко не завжди продуктивні пошуки відповідей у попередніх ітераціях української державності, але й зумовлюють переважно рецептивну парадигму, що визначає вектори тематичних наукових пошуків, спрямовану на активні запозичення вдалих управлінських рішень, механізмів з практики публічного врядування розвинених країн та вивчення їх доктринально-концептуальної основи. Проте, на сучасному етапі в цій галузі знань залишаються серйозні прогалини, пов'язані з формуванням категорійно-понятійного апарату, визначенням специфіки методології та методів наукових досліджень. Зокрема, недостатньо вивченими залишаються питання про зміст та співвіднесення понять «державне управління», «публічне адміністрування», «публічне управління», «врядування» та ін. Так, у вітчизняній науково-освітній літературі автори звертаються насамперед до співвідношення сутності базових понять «державне управління» і «публічне управління», «публічне управління» і «публічне адміністрування», «публічне управління» і «врядування», але іноді ці поняття не розрізняють. З огляду на викладене формування термінологічного апарату у галузі знань публічного управління та адміністрування є вкрай невідкладним науковим завданням, що й зумовило актуальність розробки словника термінів «Публічне управління та адміністрування».

Пропонований словник термінів є фундаментальним вітчизняним виданням, головною метою якого є надати читачеві науково обґрунтовану інформацію щодо термінологічної системи публічного управління та адміністрування, в якій би синтезувалися

оригінальність авторських думок та аналіз наявних праць із питань публічного врядування. Авторський колектив прагнув того, щоб це видання мало методологічну, науково-теоретичну та практичну цінність. Воно містить понад 700 термінів, що стосуються публічного управління та адміністрування – діяльності, пов'язаної з реалізацією публічної політики в найрізноманітніших сферах суспільного життя через системи органів публічного врядування, суб'єктів громадянського суспільства та фізичних осіб. Словник термінів буде корисним як фахівцям із публічного управління, так і тим, хто тільки має намір долучитися до професійної управлінської діяльності. У ньому відображено проблеми як науки, так і практики публічного управління та освіти в цій сфері, розглянуті публічне управління та адміністрування крізь призму основних аспектів цієї галузі, а також з точки зору вимірів інших галузей знань – історії, філософії, політології, права, економіки, соціології, культурології тощо.

# СЛОВНИК ТЕРМІНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

## А

**АГЕНТСТВО (АГЕНЦІЯ)** – 1) установа, що виконує певні державні, міжнародні, громадські, соціальні, економічні функції (наприклад, Міжнародне агентство з атомної енергії); 2) організація, що виконує певні доручення інших суб'єктів господарювання або приватних осіб (наприклад, агентство з обміну житла); 3) місцеве відділення певної центральної установи або підприємства, фірми, що відає справами в певному регіоні, виконує окреслене коло обов'язків згідно з указівками головної організації (наприклад, агентство з просування продукції фірми); 4) назва окремих інформаційних або посередницьких установ (наприклад, інформаційне агентство). Найбільш розповсюджені агентство новин, рекламні агентство, агентство з надання маркетингових послуг, транспортно-експедиційні агентства. В окремих випадках (банківські, державні, міжнародні) А. (а.) можуть підпадати під пряме адміністративне підпорядкування організації-принципалу. Форми і напрямки роботи А. (а.) залежать від статуту і сфери діяльності підприємств, організацій та установ, приватних осіб, які вони представляють. Незалежні А. (а.) самостійно визначають напрямки та форми своєї діяльності. Міжнародні А. (а.) можуть входити до структури міжнародних організацій або мати незалежний статус. До функцій таких А. (а.) може належати надання консультативної допомоги, контроль за дотриманням

міжнародних норм і зобов'язань. Окреме місце займають міжнародні інформаційні А. (а.). В узагальненому вигляді А. є посередником між виробником продукції (послуг) або їх власником і споживачем (клієнтом).

**АГЛОМЕРАЦІЯ** – компактне просторове угруповання поселень (переважно міських), об'єднаних значними інтенсивними зв'язками (виробничими, трудовими, соціально-побутовими, рекреаційними) у складну багатокомпонентну динамічну систему. Розрізняють моноцентричні агломерати з одним містом-ядром, що підпорядковує своєму впливу всі інші поселення, розташовані в його приміській зоні, і набагато перевищує їх розміром та економічним потенціалом; поліцентричні агломерати, які мають у своєму складі кілька міст-центрів. А. має високий ступінь територіальної концентрації промисловості, інфраструктури об'єктів, наукових та навчальних закладів, а також високу щільність населення. Вказані ознаки А. зумовлюють специфіку їхнього розвитку як багатофункціональних центрів загальнонаціонального значення із спеціалізацією у найскладніших, наукоємних галузях промисловості. Формування А. – результат розвитку урбанізації, особливо процесу поглиблення територіального поділу праці та соціально-економічного розвитку міських територій; сприяє повнішому використанню переваг економіко-географічного положення та передумов розвитку великого міста разом із навколишнім ареалом. В Україні група взаємопов'язаних поселень виділяється в А., якщо населення найбільших міст, що її утворюють, становить не менше 100 тис. осіб, а в ареалі її групового розселення розташовані як мінімум ще два міських поселення. При цьому до А. включаються також міські та сільські поселення, якщо центри відповідних одиниць адміністративно-територіального поділу розташовані в межах двохгодинної транспортної досяжності центра міста.

**АДАПТАЦІЯ ПУБЛІЧНОГО СЛУЖБОВЦЯ** – 1) процес пристосування публічного службовця до нового місця роботи; 2) сукупність процедур кадрових технологій, метою яких є пришвидшення моменту, з якого публічний службовець повною мірою якісно здійснює свої повноваження за посадою. А. п. с. включає наступні види адаптації: економічну (див. *Економічна адаптація публічного службовця*), соціально-психологічну (див. *Соціально-психологічна адаптація публічного службовця*), організаційну (див. *Організаційна адаптація публічного службовця*), професійну (див. *Професійна адаптація публічного службовця*), психофізіологічну (див. *Психофізіологічна адаптація публічного службовця*). Більшість науковців розглядає А. п. с. як процес, що включає чотири етапи: оцінку рівня підготовки нового працівника (яка проводиться з метою розробки найрезультативнішої програми адаптації); орієнтацію (під час якої відбувається практичне знайомство нового працівника з обов'язками, умовами праці та вимогами, які до нього висуваються з боку організації та залучаються безпосередні керівники організації та представники служб управління персоналом (див. *Служба управління персоналом*)); дієву адаптацію (під час якої новий співробітник пристосовується до свого місця, статусу в організації, що значною мірою обумовлюється його введенням у міжособові відносини в колективі); функціонування (яке завершує адаптацію і характеризується поступовим подоланням виробничих та міжособових проблем, переходом до стабільного результативного виконання обов'язків).

**АДАПТАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА** – процес пристосування національної системи права до міжнародних нормативно-правових актів або законодавства співтовариств країн, у які інтегрується держава, а також опертя на норми відповідного права в процесі розроблення нових національних нормативно-правових актів. Нині відбувається приведення законів та інших нормативно-правових актів

України у відповідність з *acquis communautaire* (система права Європейського Союзу). Процедура А. з. передбачає, що кожен законопроект, унесений до Верховної Ради України, повинен отримати експертний висновок щодо відповідності *acquis communautaire*. А. з. має два основні аспекти: формальний (наближення української системи права до системи права Європейського Союзу) і правозастосовний (створення правових механізмів, що сприятимуть застосуванню адаптованого законодавства). Інколи в окремий аспект виділяють правотлумачну діяльність національних судів щодо інтерпретації національного законодавства в дусі правових стандартів Європейського Союзу. Базові документи, що визначають адаптацію законодавства України: «Програма інтеграції України до Європейського Союзу» (2000 р.); «Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» (2004 р.); «Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони» (2014 р.) та ін.

**АДАПТИВНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ** – форма організації системи *публічного управління*, що визначає сукупність стійких зв'язків системи, забезпечує її цілісність і тотожність самій собі, тобто збереження основних властивостей при різних внутрішніх і зовнішніх зв'язках; спосіб організації взаємодії елементів системи і зв'язків між ними є певною характеристикою процесів, які відбуваються між елементами системи. А. п. у. передбачає пристосування існуючої системи управління до умов певної установи, організації для її подальшого ефективного розвитку. Основні вимоги до організації А. п. у.: мінімальна кількість управлінських зв'язків; усунення елементів дублювання, оперативність і гнучкість у роботі. А. п. у. є державно-управлінською категорією, що характеризує відносини сукупності ланок апарату публічного управління та наявних між ними організаційних зв'язків, що виражають взаємодію